

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 219. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381308318000/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

i den ovf. nævnte Anm. af Visitatsbogen (Dagbl. ²²/_s 1873, S. 3) henleder Opmærksomheden paa en Herredagsdombog fra 1547 (nu i Rigsarkivet), i hvilken det S. 172 berettes. at en Bonde Per Hansen i Herlev, der af Mogens Godske, Befalingsmand paa Roskildegaard var beskyldt for at tiende uretteligt, stevnede denne og tiltalte ham for 5 Daler, „som hans riidefogitt hagitt tagitt hannem fraa for tyende, oc beretthe, att handt tilbødt hannem, att handt motthe kalte hans korn op, och handt thet icke gjøre wille, men att handt endelig wille hagdt hannem wtj kulhusBitt, wden handt wille giffue hannem Bamme fem daler“. Herefter synes det givet, at Kulhuset var en Straffeanstalt — mulig en Anstalt for Tvangsarbejde i Lighed med Bremerholm. Rigsarkivar L. Laursen har været saa venlig at lade undersøge, om Kulhuset skulde findes i andre samtidige eller senere Aktstykker, men Undersøgelsen førte ikke til noget positivt Resultat.

S. 140 L. 23 f. *paa herris himmelfards dag*] Fejl for *paa vor herris himmelfards dag* eller *paa herrins h.*

S. 140 L. 24. *Hæm*] d. e. *Hæm(b)*, Ringsted Herred.

S. 140 L. 30. *at thoe*] G (RT) retter uden Grund til: *at de to.*

S. 141 L. 1. *den Rosengaard*] „Rosengaarden, en Afkrog med Haver og spredt Bebyggelse tæt ind under Bymurene, hvor Rakeren boede og alskens Skrabsammen holdt til“, Hugo Mathiessen, *De kagstrøgne*, 27; jfr. sa. *Forl. Gamle Gader*, 21 f. og Carl Bruun, København, I. 207.

S. 141 L. 3. *Nu*] her har Grundtvig (G. 127) forfattet en længere Passus, saalydende: „*Nu sidder vel end mangen skarns skøge baade vdi købsted oc paa landsby, der du maat vel vocte oc vare dig for*“. Der er ikke nogen som helst Hjemmel for dette Indskud, der er interpoleret paa bar Bund; RT følger G.

S. 141 L. 15. *dibber*] „driver Utugt“, Kalk. I* 48, V. 174.

S. 141 L. 19. *der som fult sadant skarns folch er*] *fult* opfattes af Grundtvig som „fuldt“ og rettes til *fult aff* (G 128 L. 1); ogsaa Thorsen opfatter *fult* som „fuldt“, men indføjer ikke „af“ (T 161); *fult* er maaske snarere Neutr. af *ful*, „afskyelig“, saa Texten maa gengives: „der hvor afskyeligt saadant Skarnsfolk er osv.“. Iøvrigt bruger Palladius ofte *fult* = *fult aff*, se fx. Skt. Peders Skib, foran Bind III. 119 Note til S. 53 L. 25.

S. 141 L. 23 f. *straxt faar hun sin kaabe paa sit hoffuet*] maaske dette Udtryk simpelt hen betyder, at hun skjuler sit Ansigt med Kaaben, for at ingen skal opdage hende, før hun har faaet sit Bytte fat. Rimeligere er det dog, at Skøgen har villet maskere